

УДК 378.1:37+378.016:34

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

©Коваленко Д.В.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Коваленко Денис Володимирович: ORCID: 0000-0003-1637-8491; kovalendenis@yandex.ru; кандидат педагогічних наук; декан факультету міжнародних освітніх програм; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті розглянуто специфіку інженерно-педагогічної підготовки як цілісної системи, компоненти якої спрямовані на забезпечення спроможності фахівця виконувати належним чином професійні функції. Схарактеризовано напрями професійної підготовки майбутнього інженера-педагога відповідно до визначених функцій професійної діяльності інженера-педагога: педагогічних і інженерно-виробничих. Розкрито сутність правової підготовки з визначенням суперечностей, що існують відповідно до належності фахівця до конкретної професійної галузі. Визначено аспект важливості правової підготовки інженера-педагога для виконання інженерно-виробничих функцій. Схарактеризовано рівні правової підготовки фахівця відповідно до специфіки професійної діяльності. З'ясовано, що правова підготовка інженера-педагога відображає професійно-правовий рівень. Визначено зміст правового аспекту і відповідно особливості професійно-правової підготовки інженера-педагога, зважаючи на характеристики його педагогічних і інженерно-виробничих професійних функцій.

Ключові слова: професійна підготовка, напрями, інженер-педагог, професійно-правова підготовка, рівні, педагогічні функції інженера-педагога, інженерно-виробничі функції інженера-педагога.

Коваленко Д.В. «Характеристика особенностей профессионально-правовой подготовки инженера-педагога»

В статье рассмотрена специфика инженерно-педагогической подготовки как целостной системы, компоненты которой направлены на обеспечение способности специалиста выполнять должным образом профессиональные функции. Охарактеризованы направления профессиональной подготовки будущего инженера-педагога в соответствии с определенными функциями профессиональной деятельности инженера-педагога: педагогическими и инженерно-производственными. Раскрыта суть правовой подготовки с определением противоречий, существующих в соответствии с принадлежностью специалиста к конкретной профессиональной области. Определен аспект важности правовой подготовки инженера-педагога для выполнения инженерно-производственных функций. Охарактеризованы уровни правовой подготовки специалиста в соответствии со спецификой профессиональной деятельности. Установлено, что правовая подготовка инженера-педагога представляет собой профессионально-правовой уровень. Определены содержание правового аспекта и соответственно особенности профессионально-правовой подготовки инженера-педагога с опорой на характеристики его педагогических и инженерно-производственных профессиональных функций.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, направления, инженер-педагог, профессионально-правовая подготовка, уровне, педагогические функции инженера-педагога, инженерно-производственные функции инженера-педагога.

Kovalenko D. "Characteristic features of professional and legal training of a teacher-engineer"

The article considers the specificity of engineering and pedagogical training as a whole system, its components being aimed at ensuring the professional's ability to carry out their

ЗМІСТ ОСВІТИ

professional duties adequately. The directions of professional training of a future teacher-engineer according to specific features of their professional activity (pedagogical, as well as engineering and industrial) have been characterized. The essence of legal training with the definition of contradictions that exist in specific fields of industry has been revealed. The aspect of the legal training importance for a teacher-engineer needed to perform engineering and industrial functions has been outlined. The levels of a specialist's legal training in accordance with the specifics of professional activity have been characterized. An important point that has been clarified is that the legal training of a teacher-engineer is a professional and legal level. The content of the legal aspect and, accordingly, the peculiarities of professional and legal training of a teacher-engineer, considering their pedagogical, as well as engineering and industrial professional functions, have been revealed.

Key words: professional training, direction, teacher-engineer, professional and legal training, levels, pedagogical functions of a teacher-engineer, engineering and industrial functions of a teacher-engineer.

Постановка проблеми. У зв'язку з пріоритетністю компетентнісного підходу до організації і забезпечення процесу професійної підготовки майбутнього фахівця в Україні, актуальним постало питання визначення й обґрунтування ключових компетентностей, формування яких забезпечується у процесі професійної підготовки представника певної професійної галузі у вищому навчальному закладі. Для інженера-педагога, зважаючи на професійні функції, важливе місце відводиться професійно-правовій компетентності, формування якої забезпечується під час спеціально організованої професійно-правової підготовки. Визначення особливостей цього напрямку професійної підготовки в умовах вищого інженерно-педагогічного навчального закладу потребує з'ясування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасними дослідниками обґрунтовано проблему правової освіти і виховання особистості (В. Головченко, О. Татаринцева та ін.); визначено теоретичні засади правової підготовки майбутнього фахівця як представника різних професійних галузей (В. Безбородий, І. Дарманська, Я. Кічук, П. Мусінов, М. Подберезський, О. Саломаткін, Н. Саприкіна та ін.). Зважаючи на специфічність професійних функцій представника інженерно-педагогічної галузі, потребує визначення особливостей його професійно-правової підготовки в умовах вищого навчального закладу.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей професійно-правової підготовки інженера-педагога.

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу праць науковців можна зробити висновок про те, що інженерно-педагогічна підготовка (або професійна підготовка інженера-педагога), когра здійснюється в інженерно-педагогічних вищих навчальних закладах, профільних вищих навчальних закладах, індустріально-педагогічних факультетах педагогічних навчальних закладів, індустріально-педагогічних і профільних середніх спеціальних навчальних закладах (коледжах), покликана підготувати майбутнього фахівця до виконання специфічних функцій відповідно до розподілу праці в суспільстві. Вона є цілісною системою і представляє собою єдність компонентів, кожен з яких має свою мету: інженерна підготовка; виробнича підготовка; психолого-педагогічна підготовка; загальнокультурна підготовка.

Перевагою інженерно-педагогічної освіти є комплексний характер підготовки спеціаліста, адже інженер-педагог – це універсал, сама професія якого має декілька складових. У зв'язку з цим, завданням вищих інженерно-педагогічних навчальних закладів є забезпечити теоретичними, психолого-педагогічними, загальнокультурними знаннями й виробничими навичками фахівця, що дозволять належним чином виконувати професійні функції.

Кожнен із напрямів (або складових) професійної підготовки майбутнього інженера-педагога спрямований на підготовку до виконання функцій професійної діяльності, серед яких науковцями [6] визначаються *загальнопедагогічні* (дозволяють виконати провідну суспільну роль – передати накопичений соціальний досвід і проектувати особистість члена суспільства): навчальна, виховна, розвивальна; *операціональні* (дозволяють організувати конкретний трудовий процес, здійснювати конкретні види діяльності): конструктивна,

ЗМІСТ ОСВІТИ

організаторська, гностична, комунікативна, виробничо-технічна. Останні визначаються науковцями як інженерно-виробничі функції, у виконанні яких виявляється специфіка професійної діяльності представника інженерно-педагогічної галузі.

Специфічність самої професії інженера-педагога зумовлює спроможність виконання ним професійних функцій у навчально-виховному процесі професійно-технічного навчального закладу, вищого інженерно-технічного закладу освіти або на виробництві. У зв'язку з цим і функції, що ним виконуються, дослідниками визначаються по-різному. Так, якщо розглянути основні функції професійної діяльності майбутнього викладача системи професійної освіти, то вони включають прогностичну, методичну, навчальну, виховну, контрольну-діагностичну, організаційну та виробничо-технічну функції. Кожна з цих функцій передбачає низку завдань, пов'язаних із розробкою, організацією, аналізом навчального процесу, впровадженням нових технологій тощо:

- прогностична – передбачає визначення шляхів досягнення мети професійно-технічної освіти, вивчення ринку праці та прогнозування нових професій, аналіз професійної діяльності робітників із метою проектування програми їхньої підготовки, прогнозування навчально-виховних ситуацій та особистої професійної поведінки;

- методична – передбачає конструювання змісту освіти на всіх рівнях (освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми, навчального плану, навчальної програми дисципліни, окремого заняття); вибір навчального матеріалу та засобів його викладання на основі результатів прогнозування навчальної діяльності реального контингенту тих, хто навчається, встановлення логіки викладання навчального матеріалу та його змісту, розробка технологій та методик професійного навчання, створення дидактичного забезпечення навчального процесу, наукова організація праці;

- навчальна – передбачає проведення різних видів і типів занять із теоретичного та виробничого навчання в закладах ПТНЗ та вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації, організація професійного спілкування з учнями, використання можливостей дидактичних та технічних засобів в їх комплексній взаємодії для підвищення ефективності навчального процесу;

- виховна – передбачає вивчення особистості учнів, удосконалення роботи з особистістю та навчальною групою, розвиток спів керування і самоврядування в групі, формування інтересу до навчальної дисципліни, стійкої орієнтації на обрану професію;

- контрольну-діагностичну – передбачає проведення різних видів та типів контрольну-діагностичних заходів при теоретичному та виробничому навчанні, оцінка якості навчання, розробка та застосування різноманітних засобів діагностики рівня якості знань, професійної та практичної підготовки тих, хто навчається;

- організаційна – передбачає організацію та реалізацію процесу професійного навчання учнів освітніх закладів, робітників та службовців на виробництві, а також незайнятого населення в навчальних центрах, організація управління підрозділами навчально-виховних закладів та підприємств;

- виробничо-технічна – передбачає експлуатацію обладнання закладів освіти та виробництва, використання технічної документації та її складання, проектування та розрахунки систем, вузлів, деталей, технологічних процесів та рішення інших технічних задач.

Частина функцій професійної діяльності таких, як проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська (навчальна) та технічна – повинні містити в собі типові задачі діяльності, які виконуються фахівцями як в освіті, так і на виробництві. Це сприяє, окрім підвищення якості підготовки фахівців, ще й соціальному захисту випускників інженерно-педагогічних спеціальностей, надаючи їм можливість працювати як в освіті, так і на виробництві.

Отже, професійна підготовка майбутніх інженерів-педагогів є процесом забезпечення готовності фахівця до реалізації педагогічних і інженерно-виробничих функцій.

На сучасному етапі розвитку освіти не викликає сумнівів необхідність забезпечення належного рівня правової підготовки студентів взагалі і інженерів-педагогів зокрема. Роль такої підготовки, як указують науковці [1], об'єктивно посилюється в умовах ринкових

відносин, децентралізації економіки, посилення державного контролю в цій галузі тощо. Сучасні інженери-педагоги в різних галузях промисловості здійснюють управління всім технологічним процесом (виробництвом і персоналом), у педагогічній діяльності – регулювання освітніх правовідносин з іншими учасниками, що зумовлює необхідність взаємозв'язку професійної підготовки інженера-педагога і професійно-спрямованої підготовки в галузі права (його професійно-правової підготовки).

Керівники всіх структурних підрозділів професійно-технічних навчальних закладів, як і закладів освіти взагалі, постійно повинні приймати рішення, які так чи інакше потребують правового аналізу. Тому галузева правова підготовка, досконале знання нормативних актів, якими треба керуватися під час професійної діяльності, і вміння розуміти вимоги цих нормативних актів, повинні бути сформованими на досить високому рівні. І це тільки поверхневі завдання, на вирішення яких повинна бути спрямована правова підготовка майбутніх інженерів-педагогів. На жаль, сучасна система правової підготовки не вирішує в цілому ці завдання. Виникає суперечність між системою професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, а точніше того компоненту, що стосується сучасної правової підготовки, і такою системою підготовки фахівців у галузі інженерно-педагогічної освіти, яка б вирішувала ту велику кількість завдань, що стоїть перед майбутнім фахівцем, та відповідала б вимогам сьогодення. Це зумовлює проблему вдосконалення сучасної правової підготовки майбутніх педагогів шляхом дослідження існуючої системи та трансформації її в таку, що задовольнить потреби суспільства у кваліфікованих викладачах системи професійної освіти.

У своєму дослідженні Н.Ткачова зазначає, що коли не спрямовувати зусилля на досягнення позитивних результатів у вихованні гармонійно, духовно розвиненої особистості з використанням потенціалу правової освіти, яка дає можливість забезпечити підготовку майбутніх робітничих кадрів, фахівців до самостійного відповідального входження в «соціум», їхнього професійно-правового становлення, то педагогічна наука не зможе виконати основні завдання, спрямовані на формування особистості як суб'єкта стратегічного напрямку – побудови правової держави, правового громадянського суспільства [9].

Якщо на роль правової підготовки фахівця стосовно виконання загальнопедагогічних функцій науковці звертали увагу, то аспект щодо важливості правової підготовки фахівця для виконання інженерно-виробничих функцій у наукових працях практично не досліджувався.

Аналіз наукових праць дослідників дозволяє стверджувати, що на сучасному етапі розвитку освіти правова підготовка фахівця в умовах вищого навчального закладу виступає структурним компонентом інших видів підготовки, проте сама вона може також мати різні рівні відповідно до специфіки професійної діяльності.

Так, загальний рівень правової підготовки (або загальноправова підготовка) покликаний забезпечити володіння фахівцем навичками правовідповідної діяльності, передбачає оволодіння необхідним обсягом загальноправових знань, формування правового мислення, правової орієнтації в поведінці, соціально-правової активності студентів, «формування правосвідомості особистості студента (аксіологічних уявлень про право), підвищення рівня його правової культури, розвиток правових якостей та виховання законослухняного громадянина з активною громадянською позицією» [5, с.18]. Фактично йдеться про загальноправову підготовку, котра забезпечує фахівця правовими знаннями, що є загальнообов'язковими для кожного члена суспільства, зокрема фахівця з вищою освітою як представника його еліти. Загальноправова підготовка відрізняється від спеціальної правової підготовки, яку проходять майбутні представники юридичної професії, оскільки саме остання передбачає готовність фахівців до правозастосувальної функції у професійній діяльності юриста, а отже, повинна забезпечувати поглиблене вивчення правових засад, формування професійного рівня правосвідомості, професійно-правової культури, що представляє собою «глибокі, об'ємні і формалізовані знання законів і підзаконних актів, а також джерел права, правильне розуміння принципів права і завдань правового регулювання, професійне відношення до права і практики його застосування в суворій відповідності з правовими чи розпорядчими принципами законності, тобто високий ступінь володіння правом у предметно-практичній діяльності» [8, с. 44].

Саме навчальному закладу відводиться роль дієвого інституту соціалізації людини, через який здійснюється її правове виховання, з утвердженням правосвідомості особистості як найвищої міри правосвідомості, що зафіксовано в конституційних установах та ціннісній державній орієнтації. Виходячи з цієї установки, а також проаналізувавши комплекс філософської, юридичної, психолого-педагогічної літератури та наукових досліджень, було встановлено, що правові знання розглядаються як найбільш великі системні комплекси, які входять до їх складу:

1) право як система норм, що виражають державні веління, мораль як система сформованих у суспільстві засад, які створюють підґрунтя для формалізації норм;

2) правовідносини, тобто система суспільних відносин, що регулюються нормами права, в які вступає людина в процесі своєї повсякденної життєдіяльності і професійної зокрема;

3) правомірна поведінка і юридична відповідальність особистості за протиправну поведінку;

4) правосвідомість, тобто система духовного відображення кожною людиною всієї правової дійсності;

5) правова культура як продукт становлення правосвідомості;

6) основи конституційного ладу України;

7) права і свободи людини і громадянина як основа міжнародного законодавства;

8) правові установи як система державних органів і громадських організацій, що забезпечують написання і виконання правових законів, регулювання суспільних відносин, правовий контроль;

9) галузеве право як основне середовище життєдіяльності соціальної особистості.

Отже, засвоєння цих системних комплексів становить зміст загальноправової підготовки особистості, причому лише останній пункт відбиває певну приналежність особистості до певного середовища, зокрема професійного, всі інші складові стосуються будь-якої особистості.

Погоджуємося з Я. Гриньовою [4], яка вважає, що ефективність досягнення мети правового навчання у вищому навчальному закладі, безумовно, залежатиме від правильної постановки завдань та методів, які виражаються в планомірних, систематичних, організованих діях викладачів, кураторів, адміністрації окремого навчального закладу та спрямовані на формування й підвищення рівня правосвідомості, правової культури й попередження правопорушень.

У зв'язку з цим, завданнями правової підготовки у вищому навчальному закладі дослідниця [4] вважає:

- формування в кожного фахівця системи знань із питань основ держави й права;
- розвиток мотиваційних дій до вивчення галузей права як необхідності;
- поширення й забезпечення доступу до джерел правової інформації;
- проведення пояснювально-роз'яснювальної роботи серед студентських колективів, зокрема й у вигляді індивідуальних бесід і настанов;
- виховання поваги до закону й правопорядку, переконаності в необхідності дотримання правових норм, виховання правової активності;
- формування в студентів правової свідомості як сукупності правових уявлень, поглядів, переконань і почуттів, що визначають ставлення особистості до вимог законів, регулюють її поведінку в конкретній правовій ситуації;
- формування поваги до держави, до її правоохоронних, правозахисних, управлінських та інших органів;
- прищеплення навичок правомірної поведінки й у такий спосіб формування нетерпимого ставлення до правопорушень і злочинності, прагнення взяти посильну участь у боротьбі з цими негативними явищами, уміння протистояти негативним впливам, аналізувати свої вчинки, поведінку своїх товаришів і зіставляти свої вчинки й дії не тільки із загальновідомими моральними нормами, а й з вимогами законів;
- подолання у правовій свідомості хибних уявлень, що сформувалися під впливом

негативного життєвого досвіду.

Окреслені завдання правової підготовки майбутнього фахівця з вищою освітою мають різноспрямований характер: навчальний, пропедевтичний, превентивний, заохочувальний, формувальний. Проте, безумовно, всі вони повинні реалізовуватися під час професійної підготовки майбутнього фахівця, а отже, потребують розроблення системи навчально-методичного забезпечення.

Кожна людина, тим більше фахівець із вищою освітою, що належить до еліти суспільства, виконуючи функції громадянина певного суспільства, повинна знати основи правової системи країни, особливості правового регулювання відносин у державі, бути обізнаною щодо основ галузей права тощо. Знання основ інтелектуальної власності дозволяють фахівцеві з вищою освітою як представникові інтелектуального виду праці обстоювати й захищати свої інтелектуальні права. На сучасному етапі розвитку демократичного суспільства не викликає сумнівів необхідність правової підготовки фахівця з вищою освітою.

У зв'язку з цим, дослідниками особливостей загальноправової підготовки майбутнього фахівця така підготовка студентів усіх факультетів вищого навчального закладу визначається як «цілеспрямована взаємопов'язана діяльність педагога й студента, спрямована на формування в майбутнього фахівця системи правових знань, умінь та навичок, системи ціннісно-правових орієнтацій, досвіду правової діяльності й законослухняної правомірної поведінки, специфічних правових якостей, необхідних майбутньому фахівцеві» [5, с. 19], як у повсякденному житті, так і під час реалізації професійних функцій.

Проте на відміну від загальної правової культури, професійно-правова культура фахівця або правова культура його професійної діяльності передбачає наявність глибоких і об'ємних знань законів і підзаконних актів, джерел права, на які він повинен спиратися, створюючи й здійснюючи свою діяльність у професійному середовищі, розуміння принципів права учасників процесу професійної діяльності й способів правового регулювання їхніх відносин, професійне ставлення до права і практики його застосування в професійному процесі в суворій відповідності до правових або розпорядчих принципів законності. Тобто у фахівця певної професійної галузі повинен бути сформований високий ступінь володіння правом у конкретній професійній практичній діяльності. Це зумовлює необхідність визначення такого рівня правової підготовки як професійно-правова підготовка, що має свої особливості.

Забезпечення правовими знаннями різних системних комплексів різних за напрямом підготовки фахівців, безперечно, має свою специфіку, на яку звертали увагу науковці. Так, предметом дослідження С. Болоніної [2] є викладання правових дисциплін майбутнім фахівцям соціально-культурної галузі. Автором зроблена спроба здійснити органічне поєднання правових знань зі спеціалізованими, відповідними тій або іншій професії, при цьому відбір змісту правової підготовки ґрунтується на принципах безперервності, інтеркультурності, міждисциплінарності, зв'язку з практичною (професійною) діяльністю, системністю.

У центрі уваги дослідження Є. Веселкової [3] – вплив методів імітаційного моделювання на формування професійно-значущих знань і вмінь студентів інституту фізичної культури. Автором визначено перелік основних професійно-правових умінь, класифікованих за кількома напрямками: застосування правових приписів, безпосередньо пов'язаних із трудовою функцією; застосування знань у сфері фінансової та господарської діяльності; організаторські вміння, пов'язані із застосуванням правових норм. Отже, дослідниця визначає комплекс професійно-правових знань, на забезпечення формування яких слід звертати увагу під час професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної культури.

На думку А. Абуталіпова [1, с. 50], в сучасному вищому технічному навчальному закладі весь процес підготовки фахівців не повинен обмежуватися виключно техносферою. Одне з домінуючих місць у професійній підготовці має належати рівню правових знань та вмінь інженера. При цьому особливу увагу, як показує аналіз діяльності сучасного інженера, слід приділяти вмінням застосовувати правові норми при вирішенні завдань, пов'язаних із

життєдіяльністю, розміщенням капіталу тощо. Як бачимо, дослідник звертає увагу не лише на професійну спрямованість правової підготовки, але й на реалізацію принципу її гуманізації.

Аналіз досліджень правової підготовки фахівців різних галузей дозволяє зробити висновок про те, що практично всі дослідники, які займаються питаннями правової освіти студентів-неюристів, акцентують увагу на необхідності включення правового навчання в єдиний процес професійного становлення майбутнього фахівця з орієнтацією на модель фахівця того або іншого профілю, що вимагає побудови змісту його правової підготовки відповідно до характеру і змісту майбутньої професійної діяльності, тобто на основі принципу професійної спрямованості: «У процесі формування правової культури в ході професійної підготовки фахівців для різних галузей господарства впродовж всього навчання у вищому навчальному закладі слід урахувувати специфіку їхньої майбутньої професійної діяльності» [4, с. 7-8]. У зв'язку з цим, останнім часом науковцями в дослідженнях із правової підготовки фахівців певного профілю використовується термін «правове забезпечення професійної діяльності» [8].

Правове забезпечення професійної діяльності інженера-педагога може здійснюватися на різних рівнях і різними засобами. Так, специфіка професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога зумовлена необхідністю виконання педагогічних функцій. Правові відносини виникають в будь-якому процесі, особливо стосовно процесу взаємодії між людьми. Підвищенні вимоги висуваються у зв'язку з цим до учасника педагогічного, інженерно-педагогічного процесу, що передбачає, крім постійної безпосередньої взаємодії й спілкування (як галузь діяльності «людина-людина»), ще й підвищену відповідальність особи, що створює це середовище, виступає в ньому активним, відповідальним суб'єктом. Тому для інженера-педагога з високим рівнем професійно-правової культури необхідною є не тільки сформована система правових знань, її розуміння й усвідомлення, володіння правом у конкретних ситуаціях, але й система знань, умінь, що забезпечує спроможність представника інженерно-педагогічної діяльності донести правові знання до інших, забезпечити їх формування в учнів, студентів, своїми правовідповідними діями сприяти утвердженню права у відносинах з іншими учасниками професійного процесу. Йдеться про реалізацію представником інженерно-педагогічної галузі педагогічних функцій. Проте педагогічні функції в діяльності інженера-педагога в порівнянні з представником педагогічної професії, мають свою специфіку, зумовлену контингентом учнів професійно-технічного закладу, специфікою організації процесу навчання, що тісно пов'язаний із виробничим процесом. Інженер-педагог не лише навчає певному навчальному предмету, а й «здійснює підготовку конкурентоздатних спеціалістів середньої ланки, що мають, з одного боку, навички робітника певного профілю, а з іншого – здатність за прискореною програмою отримати вищу професійну освіту і продовжити її» [7, с. 37], сприяє формуванню майбутнього фахівця – представника виробничого процесу (навичок виконання професійних функцій, професійного мислення, професійно важливих якостей тощо), «об'єктами професійної діяльності якого є машини та обладнання підприємств, технологічні процеси, послуги, оснастка, засоби діяльності, інформаційне забезпечення, продукція, роботи, процеси, а також нормативна, проектно-конструкторська, технологічна, організаційно-розпорядча та інші види документації» [7, с.37].

Складною і багатогранною є трудова діяльність педагога професійного навчання. Щоб навчити інших людей професійному ремеслу, майбутньому педагогу спеціального навчання насамперед необхідно самому пізнати свою професію, опанувати її компетенції, навчитися керувати собою, знати основи формування трудових кадрів у системі освіти, визначити своє місце і роль у полікультурному освітньому просторі, орієнтуватися в міжнародному законодавстві. Специфічність професійно-правової підготовки з приводу виконання інженером-педагогом такого напрямку діяльності як навчальна, полягає в необхідності володіння правовими знаннями з укладання нормативної документації щодо змісту освіти, проектування навчально-планової документації, планування навчально-виховного процесу в ПТНЗ; навчання виконанню педагогічних функцій представників виробничого процесу.

Висновки. Визначені особливості професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога зумовлюють зміни змісту підготовки, пошук ефективних методів, технологій забезпечення оновленого змісту з урахуванням правового аспекту в професійних функціях представника інженерно-педагогічної професії.

Перспективи подальших досліджень. Таким чином, правове регулювання інженерно-педагогічної діяльності виділяється автором як основа змісту і структури професійно-правової підготовки майбутніх фахівців, що потребує наукового обґрунтування.

Список використаних джерел

1. Абуталипов А. Р. Содержание и структура профессионально-правовой подготовки специалистов в техническом вузе : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 – «Теория и методика профессионального образования» / А. Р. Абуталипов. – Казань, 2006. – 166 с.
2. Болонина С. В. Научно-методические основы преподавания правовых дисциплин в неюридических вузах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / С. В. Болонина. – М., 2000. – 25 с.
3. Веселкова Е. Г. Формирование профессионально-правовых знаний и умений студентов ИФК методами имитационного моделирования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Е. Г. Веселкова. – Омск, 1995. – 205 с.
4. Гриньова Я. Г. Формування правової культури майбутніх фахівців транспортної галузі у процесі вивчення правових дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Яна Геннадіївна Гриньова. – Харків, 2010. – 284 с.
5. Грубіч Д. Ю. Загально правова підготовка майбутнього вчителя. Теорія та методика : [монографія] / Денис Юрійович Грубіч ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2007. – 167 с.
6. Карпова Г. А. Функции инженера-педагога как источник формирования содержания его подготовки / Г. А. Карпова // Содержание подготовки инженеров-педагогов : сб. науч. тр. / Свердлов. инж.-пед. ин-т. – Свердловск, 1987. – С. 47-55.
7. Никитина Н. Н. Основы профессионально-педагогической деятельности : учеб. пособие / Н. Н. Никитина, О. М. Железнякова, М. А. Петухов. – М. : Мастерство, 2002. – 288 с. – (Среднее профессиональное образование).
8. Одарій В. В. Підготовка майбутніх педагогів до правового забезпечення професійної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. В. Одарій ; Південноукраїнський державний педагогічний університет. – Одеса, 2005. – 194 с.
9. Ткачова Н. О. Педагогічні основи формування правосвідомості учнів у закладах професійно-технічної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Ткачова Наталія Авксентіївна. – Київ, 2002. – 565 с.

References

1. Abutalipov, AR 2006, `Soderzhanie i struktura professionalno-pravovoj podgotovki specialistov v tehniceskom vuze`, Kand.ped.n. thesis, Kazan.
2. Bolonina, SV 2000, `Nauchno-metodicheskie osnovy prepodavaniya pravovyh disciplin v nejuridicheskikh vuzah`, Kand.ped.n. abstract, Moskva.
3. Veselkova, EG 1995, `Formirovanie professionalno-pravovyh znanij i umenij studentov IFK metodami imitacionnogo modelirovanija`, Kand.ped.n. thesis, Omsk.
4. Hrynova, YaH 2010, `Formuvannya pravovoyi kultury maybutnikh fakhivtsiv transportnoyi haluzi u protsesi vyvchennya pravovykh dystsyplin`, Kand.ped.n. thesis, Kharkiv.
5. Hrubich, DYU 2007, *Zahalnopravova pidhotovka maybutnoho vchytelya. Teoriya ta metodyka*, Kharkivskyy natsionalnyy pedahohichnyy universytet imeni HS Skovorody, Kharkiv.
6. Karpova, GA 1987, `Funkcii inzhenera-pedagoga jak istochnik formirovanija soderzhanija ego podgotovki`, *Soderzhanie podgotovki inzhenerov-pedagogov*, Sverdlovskij inzhenero-pedagogicheskij institut, Sverdlovsk, pp. 47-55.
7. Nikitina, NN, Zheleznyakova, OM & Petuhov, MA 2002, *Osnovy professionalno-pedagogicheskoy dejatel'nosti*, Masterstvo, Moskva.
8. Odariy, VV 2005, `Pidhotovka maybutnikh pedahohiv do pravovoho zabezpechennya profesijnoyi diyalnosti`, Pivdenoukrayinskyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet, Kand.ped.n. thesis, Odesa.
9. Tkachova, NO 2002, `Pedahohichni osnovy formuvannya pravosvidomosti uchniv u zakladakh profesijno-tehnichnoyi osvity`, Doc.ped.n. thesis, Kyiv.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2016р.